

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN LOUISE HOLLANDINA VAN DE PALTS [MAUBUISSON]
26 JULI 1674
6946

Samenvatting: Huygens bedankt Louise voor een schilderij voorstellende een Maria Magdalena dat zij hem heeft geschonken. Het berust echter nog bij Christiaan te Parijs. Hij complimenteert Louise met haar schilderkunst, en haalt daarbij ook Jeanne van Aerssen aan, zelf ook verdienstelijk amateurschilderes (van wie hij een portret van haar zuster Anna bezit). Hij beoefent ook nog steeds druk de muziek.

Over een antwoord van Louise Hollandina is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 613-616: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 6, nr. 6946, pp. 350-351: samenvatting.

Namen: Anna van Aerssen; Jeanne van Aerssen; Christiaan Huygens; Elisabeth gravin van Loewenstein; Maria Magdalena; Caspar Netscher.

Glossarium: musique (muziek).

Transcriptie

À la Princesse Louise Palatine, Abbessede de Maubuisson.

26 Juillet 1674.

Madame,

Après le beau récit que vient de me faire mon fils Parisien du gracieux accueil dont il vous a plu l'honorer, je m'assure que Vostre Altesse sera surprise de veoir que je me plains de ses bontez. Il est pourtant vray, Madame, que l'excez m'en embarasse, et qu'en voyant Vostre Altesse retournée à me régaler d'une seconde pièce de sa très-illustre main, après que ce que la fortune a voulu faire de la première, m'avoit assez fait comprendre que j'estois peu digne de tant de félicité, je me trouve dans le destroit ou de paroistre ingrat, en me taisant, ou de payer Vostre Altesse de fort mauvaise monaye, ne pouvant m'aviser d'aucunes paroles, tant soit peu, proportionnées à la grandeur du bienfait. Je n'oserois toutefois héziter à prendre le dernier parti, Madame, de peur de sembler avoir perdu la mémoire de la grâce que Vostre Altesse a tant eu accoustumé de me faire, en supportant avec patience, jusqu'aux dernières impertinences autrefois de ma bouche et du depuis de ma plume. Aggréez donc encor, s'il vous plaist, Madame, que je die (quelque mal que je le die) qu'il n'y a personne au monde qui se doibve reconnoistre plus obligé à Vostre Altesse que moy, ni qui le fasse avec plus de soubmission et de sincerité, et c'est tout. Voyez, de grâce, Madame, comme un | 614 | excellent tableau est bien troqué pour un chétif morceau de papier. Mais enfin, il importe à vostre grandeur de vous en défaire à si grand marché, et si j'avois à rendre quelque chose d'approbant, ce que peu d'hommes seroyent capables de faire, est-il pas vray, Madame, que ce seroit au decher de vostre gloire, et n'est il pas vray d'ailleurs que vous prenez plaisir à me veoir trémousser, en cherchant de quoy satisfaire à une debte non payable, sans sçavoir ni ce que je dis, ni ce que je doibs dire?

Voyci donc, Madame, où j'en suis, sans encor avoir veu ce beau présent. Que sera-ce quand j'en seray venu en possession! Mais je voy que mon fils me va donner temps de respirer, car le bon seigneur trouve son compte dans le prétexte des dangers du passage, de sorte que Vostre Altesse vient de mettre père et fils en rivalité et jalousie d'une mesme beauté, mais puis que c'est celle d'une Madeleine, le scandale en sera peu offençant. Cependant, Madame, je ne suis pas le seul icy qui s'impatiente de veoir ce beau travail. Les experts qui se souvient des grands progrez que Vostre Altesse avoit fait en ce bel art, lors de son séjour en ce païs, souhaitent avec ardeur de veoir à quelle hauteur assurément sa belle industrie l'aura portée depuis qu'elle en est dehors, et dans une retraicte si propre à s'appliquer à ceste excellente estude. J'ose vous nommer, Madame, parmi ces experts une de nos | 615 | Demoiselles d'Aerssen, qui véritablement s'est parvenue à tel degré de perfection en matière de pinceau, qu'il n'y a pièce capitale Italienne qu'elle ne copie avec tant d'art et

exactitude; que dans toutes nos Provinces, il n'y personne à qui elle doibve ceder en réuscissant (ce qui n'est pas bien ordinaire) à peu près, de mesme en tout ce qu'elle entreprend au vif comme elle l'a fortement prouvé par le portraict qu'elle a eu la bonté de me faire de la belle dame de Sterrenbourg, sa sœur; pièce, qui souvent a esté jugée de la main de nostre illustre Netscher, de qui je croy que Vostre Altesse aura ouy parler, comme il le mérite. Lequel est que sa vie semble d'une durée aussi changellante que souvent voyons de celle du ladite demoiselle tousjours foiblesse et menacée d'une Phtisie trop apparente.

Vostre Altesse void comme je me dispense à l'entretenir sur son beau mestier, en me représentant que j'ay encor l'honneur d'assister à son travail, comme autrefois, du temps que nous raisonnions sur les belles jambes de la pauvre Comtesse de Lewestein. Je le fay, Madame, avec d'autant plus de franchité, afin que Vostre Altesse voye que pour avancé en aage que je me trouve, je n'ay pas encor changé d'humeur ni d'affection pour les belles choses, ¹ainsy que, les jugéant utiles et nécessaires à la santé, je les cultive, peut estre, | 616 | avec autant et plus d'attachement que jamais, sans négliger surtout la musique, dont l'amour a esté mon foible de tout temps. J'ose croire que Vostre Altesse s'en souvient et la supplie très-humblement de faire d'estat qu'en persistant comme je fay dans la passion de ces divertissemens, je le fay et le feray encor, plus constamment et pour toute ma vie dans celle de paroistre à toute espreuve, etc.

Vertaling

Aan prinses Louise van de Palts, abdis van Maubuisson.

26 juli 1674.

Mevrouw,

Na het mooie verslag dat mijn Parijse ²zoon mij juist heeft gedaan van de vriendelijke ontvangst die u hem hebt willen bereiden, ben ik er zeker van dat u verbaasd zult zijn te bemerken dat ik mij beklaag over uw goedheid. Toch is het waar, mevrouw, dat die overdaad van goedheid mij van mijn stuk brengt en ik mij, ziende dat u bij uw terugkeer mij hebt begiftigd met een tweede stuk van uw beroemde hand, nadat hetgeen de fortuin heeft willen doen met het eerste mij voldoende heeft laten begrijpen dat ik zoveel geluk niet waard ben, bevind in de ongelukkige positie van óf ondankbaar te schijnen wanneer ik zwijg, óf u met slecht geld terug te betalen, omdat ik mij niet kan bedienen van woorden die enigszins in verhouding staan tot de weldaad. Ik durf toch niet te aarzelen die tweede weg te kiezen, mevrouw, uit angst de herinnering te lijken te hebben verloren aan de gunsten die u gewoon was mij te bewijzen, waarbij u met geduld eerst de ergste vrijpostigheden van mijn stem en vervolgens die van mijn pen hebt geduld. Staat u dan ook nog toe, mevrouw, dat ik zeg (hoe gebrekkig ook) dat er niemand ter wereld zich meer aan u verplicht moet betonen dan ik, noch iemand die dat doet met meer overgave en oprechtheid, en dat is alles. Zie nu, mevrouw, hoe een voortreffelijk schilderij wordt verruild voor een vodje papier. Maar het is uiteindelijk een teken van uw grootheid dat u zich zo goedkoop ervan ontdoet, en, als ik daar iets van gelijke waarde tegenover zou moeten stellen, wat maar weinigen zouden kunnen, is het niet zo, mevrouw, dat dat ten koste van uw glorie zou gaan, en is het trouwens niet ook zo dat u er genoeg in scheidt om me te zien draaien, in een poging om een onbetaalbare schuld te voldoen, zonder te weten wat ik zeg of moet zeggen?

Ziedaar, mevrouw, hoever het met mij is gekomen, zonder zelfs dit mooie geschenk te hebben gezien. Wat zal er gebeuren als ik het in bezit krijg! Maar ik zie dat mijn zoon mij tijd zal geven om op adem te komen, want de brave heer komt aan zijn trekken onder het mom van de gevaren van het overzenden zodat u zojuist vader en zoon in rivaliteit en jaloezie om een en dezelfde schoonheid hebt gestort. Maar, omdat het om een [Maria] Magdalena gaat, zal het schandaal niet veel om het lijf hebben. Toch, mevrouw, ben ik niet de enige die ongeduldig is om dit mooie werk te zien. De kenners die zich de grote vooruitgang herinneren die u in deze schone kunst hebt gemaakt tijdens uw verblijf in dit land, wensden vurig te zien tot welke hoogte uw schone

---

1. <ains>.

2. Christiaan Huygens.

ijver u heeft gebracht sinds u hier weg bent en u zich op een rustige plaats heeft teruggetrokken die zo geëigend is om zich op deze schone studie toe te leggen. Ik waag het u, mevrouw, onder deze kenners ³één van onze dames Van Aerssen noemen, die werkelijk tot zo'n graad van volmaaktheid op het gebied van het penseel is gekomen dat er geen belangrijk Italiaans stuk is dat zij niet met kunde en precisie kopieert, zodat zij in onze provincies voor niemand hoeft onder te doen, terwijl zij (wat niet heel gewoon is) daar bijna zelfs in slaagt met alles wat ze naar het leven tekent, hetgeen ze duidelijk heeft bewezen met het portret dat ze voor mij heeft willen maken van de schone dame [Anna] van [Wassenaer] Starrenburg [geboren van Aerssen], haar zuster, een stuk dat al vaak voor één van de hand van onze beroemde [Caspar] Netscher is gehouden, van wie ik meen dat u zult hebben horen spreken, zoals hij dat verdient. Dat wil zeggen dat zijn leven van een even onzekere duur lijkt te zijn als we dikwijls zien bij genoemde mejuffrouw, die altijd zwakjes is en bedreigd door een te duidelijke tering.

U ziet hoe ik mij ervan kwijt u te onderhouden over uw schone vak, met het air alsof ik nog de eer heb aanwezig te zijn bij uw werk, zoals vroeger, toen we discussieerden over de mooie benen van de arme [Elisabeth] gravin van Loewenstein. Ik doe dat, mevrouw, met des te meer vrijheid opdat u ziet dat ik, hoe hoog mijn leeftijd ook is, nog niet ben veranderd noch wat betreft mijn instelling noch in mijn liefde voor het schone, zodanig dat ik het beoefen wanneer ik dat nuttig en noodzakelijk voor de gezondheid vind, misschien wel met meer toewijding dan ooit, en vooral zonder de muziek te verwaarlozen, de liefde waarvoor altijd mijn zwak is geweest. Ik durf te geloven dat u zich dat herinnert en ik verzoek u nederig erop te rekenen dat ik met dezelfde vasthoudendheid als in mijn passie voor deze vermaken ben en zal zijn, constant en gedurende mijn hele leven, in mijn passie om steeds weer te tonen dat ik ben, enz.

---

3. Jeanne van Aerssen.